

Puolustusvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 (HE 99/2025 vp): Asia on saapunut puolustusvaliokuntaan lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 27.10.2025.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- talousjohtaja Kristiina Olsson, puolustusministeriö
- erityisasiantuntija Sami Roikonen, puolustusministeriö
- henkilöstöpäällikkö, kenraalimajuri Rami Saari, Puolustusvoimat
- komentajakapteeni Malik Abdeen, Pääesikunta
- ylitarkastaja Päivi Jaakola, Pääesikunta
- päälluottamusmies, majuri Tero Pynnönen, Upseeriliitto ry
- puheenjohtaja, sotilasmestari Mika Tiitinen, Aliupseeriliitto ry
- järjestöpäällikkö Mika Avelin, Päälystöliitto ry
- toiminnanjohtaja Antti Lehtisalo, Maanpuolustuskoulutusyhdistys
- toiminnanjohtaja Janne Kosonen, Suomen Reserviupseeriliitto ry
- puheenjohtaja Kari Salminen, Reserviläisliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry
- Patria Oyj
- Nammo Lapua Oy
- Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry
- Naisten Valmiusliitto ry

Valiokunnan lausunto PuVL 11/2025 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimpinä päämäärinä ovat Suomen itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden turvaaminen, Suomen sotilaalliseen konfliktiin joutumisen estäminen sekä suomalaisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin takaaminen. Naton jäsenmaana Suomi ylläpitää uskottavaa puolustuskykyä kaikissa olosuhteissa sekä varautuu tukemaan muita Nato-jäsenmaita. Puolustusvaliokunta arvioi kattavasti turvallisuusympäristöä ja Suomen puolustuksen kehittämistä puolustuselonteosta antamassaan mietinnössä (PuVM 5/2025 vp).

(2) Valiokunta korosti selonteosta antamassaan mietinnössä sitä, että Suomen puolustuskyvyn tulee vastata toimintaympäristön vaatimuksia. Kehittyvä asevelvollisuus, laaja ja koulutettu reservi sekä korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuksen perustana myös Naton jäsenenä. Kokonaisuunpuolustuksen periaatteen mukaisesti Suomen puolustus nojaa yhteiskunnan vahvaan tukeen. Suomi varautuu laajamittaiseen, pitkäkestoiseen ja korkean intensiteetin sodankäyntiin. Nato tarjoaa Suomelle sotilaallista tukea, mukaan lukien ydinpelotteen.

(3) Nato-päätöksenteossa korostuu eduskunnan, hallituksen ja presidentin yhteistyö. Eduskunnan asemasta ylimpänä valtioelimenä sekä lainsäädäntövaltaa ja valtionaloudellista valtaa käyttävänä valtioelimenä seuraa, että eduskunnan on saatava luotettavat ja kattavat tiedot päätöksentekonsa perustaksi. Tämä on perustuslaissa säädettyjen kansanvaltaisen hallitusmuodon perusteiden toteuttamisen välttämätön edellytys. Puolustusvaliokunta korostaa, että valtioneuvoston on syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että ministeriöt omaaloitteisesti ja oikea-aikaisesti toimittavat valiokuntien käyttöön Nato-asioiden käsittelyn kannalta kaiken oleellisen tiedon perustuslain 47 §:n edellyttämällä tavalla. Nopeasti muuttuvissa tilanteissa ulko-, puolustus- ja sisäministerin yhteistyötä puolustusvaliokunnan kanssa tulee lisätä entisestään.

(4) Valiokunta toteaa, että Venäjän tavoitteena on vahvistaa suurvalta-asemaansa ja muodostaa itselleen strategisia etupiirejä tarvittaessa myös sotilaallisin keinoin. Venäjä on siirtynyt avoimeen ja pitkäkestoiseen vastakkainasetteluun lännen kanssa. Se käyttää aktiivisesti sotilaallisia toimia ja hybridivaikuttamista, kuten sabotaasia, kyberhyökkäyksiä sekä tiedustelu- ja vaikuttamistoimintaa, vaikuttaakseen muiden maiden päätöksentekoon, yhtenäisyyteen ja yhteiskunnalliseen vakauteen sekä EU- ja Nato-maiden haluun auttaa Ukrainaa. Venäjä ylläpitää laajaa konventionaalista sotilaallista suorituskykyä, kaukovaikutteisia aseita sekä voimakasta ydinpelotetta.

(5) Ukrainan sodan aikana Venäjä on osoittanut valmiutta käyttää voimaa siviilikohteisiin sekä ottaa suuria riskejä sotilaallisista tappioista huolimatta, mikä lisää epävakautta myös Suomen lähialueilla. Huolimatta suurista tappioista Ukrainassa Venäjä on kyennyt ylläpitämään ja jopa kehittämään sotilaallista suorituskykyään lisäämällä puolustusteollisuutensa kapasiteettia sekä hyödyntämällä kumppanimaidensa tukea. Etenkin Kiinan tuki on Venäjälle elintärkeää Kiinan mahdollistaessa pitkäkestoisen sodankäynnin. Valiokunta korostaa Ukrainan pitkäjänteisen tuen

Valiokunnan lausunto PuVL 11/2025 vp

tarpeellisuutta. Tässä työssä kaikkien unionimaiden on oltava mukana. Tällä hetkellä taakanjako kohdistuu epätasa-arvoisesti vain tiettyihin maihin.

Puolustusmenot vuonna 2026

(6) Puolustusministeriön hallinnonalan budjettiesitys vuodelle 2026 on yhteensä 6,3 miljardia euroa. Tämä on noin 212 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2025. Saadun selvityksen mukaan merkittävimmät hallinnonalan menoja vähentävät tekijät ovat puolustusmateriaalihankintojen menoajoitusten myöhentyminen (94 miljoonaa euroa), hävittäjähankinnan ostovoimakorjauksen vähentäminen (128 miljoonaa euroa) sekä F-35-hankinnan menoajoituksesta aiheutuvat muutokset hankkeen vuosiosuuksiin (194 miljoonaa euroa). Lisäksi F-35-hankinnan ennakoitun valuuttakurssitappion pienentyminen vähentää teknisesti määrärahatarvetta.

(7) Puolustusministeriön hallinnonalan menojen arvioidaan olevan 2,5 prosenttia bruttokansantuotteesta vuonna 2026. Hallituksen kevään kehyspäätöksen mukaan puolustusmenot nostetaan asteittain 3 prosenttiin vuoteen 2029 mennessä, euromääräisesti arviolta noin 8,5 miljardiin euroon. Valiokunta huomauttaa, että Nato-maiden Haagissa kesällä 2025 sopima tavoitetaso on 3,5 prosenttia kovaan puolustukseen ja 1,5 prosenttia puolustusta tukeviin hankkeisiin vuoteen 2035 mennessä.

(8) Sotilaallisen maanpuolustuksen osuus pääluokan määrärahoista on 86 prosenttia, josta puolustusmateriaalihankintoihin laskettavia menoja on 52 prosenttia (ml. F-35- ja Laivue 2020 -hankkeet sekä Ukrainalle annettava tuki), kiinteitä henkilöstömenoja 17 prosenttia, materiaalin kunnossapidon menoja 8 prosenttia, kiinteistömenoja 7 prosenttia ja muita sotilaallisen maanpuolustuksen menoja yhteensä 16 prosenttia. Puolustuspolitiikan ja hallinnon osuus pääluokan menoista on 13 prosenttia, ja sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenojen osuus on 1 prosentti. Valiokunta pitää hyvänä, että materiaalihankintojen osuus kokonaisbudjetista on mahdollisimman korkea. Tämä mahdollistaa tulevat mittavat kalustohankinnat, jotka kohdistuvat erityisesti maavoimiin. Vuoden 2026 talousarvioon esitetään yhteensä lisäksi noin kuuden miljardin euron tilausvaltuuksia puolustusmateriaalihankintoihin, joista aiheutuvat menot ajoittuvat suurimmalta osin 2030-luvulle. Yli puolet valtuudesta on maavoimien taistelujoneuvohankintoja ja kenttätykistön korvaamisen hankintoja. Mittavia hankkeita ovat myös arktinen liikkuvuus ja pitkän kantaman panssarintorjunta.

(9) Ilmavoimien osalta F-35-hankkeen toteuttaminen jatkuu suunnitellusti, ja ensimmäiset hävittäjät saapuvat Lapin lennostoon vuonna 2026. Laivue 2020 -hankkeessa Raumalla rakennettavista Pohjanmaa-luokan aluksista ensimmäinen luovutetaan Merivoimille vuoden 2026 aikana ja kaksi seuraavaa alusta ovat rakenteilla. Valiokunta ilmaisee tyytyväisyytensä siihen, että Laivue-hankkeen toteuttaminen on saatu alkuvaikeuksien jälkeen hyvin käyntiin ja hanke pysyy noin 1,5 miljardin euron kokonaisbudjetissa. Valiokunta huomauttaa, että hanke on keskeisen tärkeä merivoimien tulevaisuuden suorituskyvyn kannalta.

Valiokunnan lausunto PuVL 11/2025 vp

Koulutetun reservin ja vapaaehtoisen maanpuolustustyön merkitys Suomen puolustukselle

(10) Hallitusohjelmassa todetaan, että hallituskaudella reservin kertausharjoitusten määrä pidetään toimintaympäristön vaatimusten edellyttämällä tasolla. Samalla hallitus varmistaa harjoitusten laadukkaan toteutuksen ottaen huomioon varusmiesten koulutuksen sekä Nato-jäsenyyteen liittyvän toiminnan määrän nousun.

(11) Puolustusvaliokunta käsittelee parhaillaan esitystä (HE 75/2025 vp) siitä, että reserviläisten yläikärajaa nostetaan 65 vuoteen. Reservin koko kasvaisi 125 000 asevelvollisella. Vuonna 2031 reservin koko olisi noin miljoona henkilöä. Ikärajan nostamisella pystytään varmistamaan, että Puolustusvoimien kannalta keskeiset reserviläiset ovat pidempään käytettävissä sekä normaali-että poikkeusoloissa. Tällaisia henkilöitä voivat esimerkiksi olla kokeneet kouluttajat sekä viestinnän, lääkinnän tai logistiikan erityisosaajat. Myös Suomen Nato-jäsenyys lisää Puolustusvoimien tarvetta kokeneille reserviläisille Suomessa ja ulkomailla.

(12) Valiokunta pitää esitystä erittäin hyvänä ja tarpeellisena, mutta uudistuksen myötä tarve kertausharjoituskoulutuksen lisäämiseen kasvaa entisestään. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Puolustusvoimat pystyy nykyisellä henkilöstömäärällä kouluttamaan noin 25 000 reserviläistä vuodessa. Valiokunta katsoo, että tavoitetaso tulisi olla ainakin 30 000 henkeä.

(13) Valiokunta korostaa, että reservin koulutuksen pohjan luovat Puolustusvoimien järjestämät kertausharjoitukset ja vapaaehtoiset harjoitukset. Reservin sotilasosaamisen ja toimintakyvyn ylläpidossa ja kehittämisessä on kertausharjoitusten ja vapaaehtoisten harjoitusten lisäksi tärkeä rooli Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) järjestämällä sotilaallisia valmiuksia palvelevalla koulutuksella sekä reserviläisten omaehtoisella toiminnalla. MPK:lla ja sen jäsenjärjestöillä on keskeisen tärkeä rooli omaehtoisen harjoittelun edellytysten järjestämisessä, etenkin ampumaharjoittelun ja kenttäkelpoisuutta tukevien tapahtumien järjestämisessä. Valiokunta pitää hyvänä sitä, että järjestöjen toimintaan on mahdollista osallistua myös niiden reserviläisten, joita ei aktiivisesti kutsuta kertausharjoituksiin tai jotka eivät ole tällä hetkellä sijoitettuina poikkeusolojen organisaatioon.

(14) Valtakunnallisesti kattavan reserviläistoiminnan mahdollistaminen vaatii, että Suomessa on ampumaratoja riittävä määrä. Tavoitteeksi on asetettu 1 000 ampumaradan määrä. Valiokunta on kiinnittänyt tähän kysymykseen toistuvasti huomiota (ks. esim. valtioneuvoston selvitys eduskunnalle Suomen ampumaratojen tilanteesta – PuVL 16/2022 vp). Reserviläisten ampumatoiminnan kannalta tärkeä kysymys on myös EU:n REACH-lyijyasetus. Valiokunta katsoo, että Suomen maanpuolustuksen erityispiirteet on otettu valmisteluprosessissa varsin hyvin huomioon tavalla, joka turvaa myös vapaaehtoisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset (ks. PuVL 5/2025 vp). Valiokunta on edellä todetussa lausunnossa tuonut esiin niitä tavoitteita, jotka Lyijy II -asetusvalmisteluissa olisi vielä hyvä ottaa huomioon.

(15) Valiokunta kiinnittää vapaaehtoisen maanpuolustuksen rahoituksen osalta erityistä huomiota tarpeeseen turvata MPK:n rahoitus ensi vuonna ja koko kehyskaudella. MPK:lle esitetty valtionapuosuus vuonna 2026 on 8,567 miljoonaa euroa. Maanpuolustuskoulutusyhdistys on arvioinut, että vuoden 2026 valtionapuosuuden pitäisi olla 10,72 miljoonaa euroa, jotta haluttu toiminnan taso voidaan turvata. Vaje on siis noin 2 miljoonaa euroa.

Valiokunnan lausunto PuVL 11/2025 vp

(16) Suomen haastava turvallisuusympäristö huomioiden valiokunta pitää täysin välttämättömänä, että MPK saa tarvitsemansa resurssit. MPK:n toiminta on huomattavan kustannustehokasta (125 000 koulutusvuorokautta), ja se auttaa osaltaan kompensoimaan sitä, ettei kertausharjoitustoiminnassa päästä 30 000 reserviläisen vuosittaiseen kouluttamiseen. MPK:n lisäksi myös puolustusministeriöltä tukea saavien maanpuolustusjärjestöjen toiminnan rahoituksen on oltava yhtä lailla kestäväällä ja ennustettavalla pohjalla.

(17) Valiokunta pitää ylipäänsä täysin kestävämmänä sitä asetelmaa, että MPK:n ja muiden maanpuolustusjärjestöjen toiminnan mahdollistava rahoitustaso on joka vuosi epävarmalla pohjalla. Tarvittava rahoitus on lopulta saatu järjestettyä vasta eduskunnan budjettikäsittelyssä sekä eduskunnan ulkopuolisten rahoituslähteiden kautta. Valtioneuvoston alimitoitettu budjettiesitys pakottaa MPK:n aina käynnistämään yt-neuvotteluprosessin. Lisäksi riittämätön budjettiesitys vaikuttaa merkittäväällä tavalla koulustoitominnan suunnitteluun. MPK:n toiminnan suunnittelua ei voi tulevaisuudessa laskea edellä kuvatun toimintamallin varaan. Puolustusvaliokunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa jatkossa jo eduskunnalle osoittamassaan budjettiesityksessä todellisia tarpeita vastaavat määrärahat MPK:n toimintaedellytysten turvaamiseksi.

(18) Valiokunta huomauttaa, että vapaaehtoisen maanpuolustuksen tukemista valtiovallan toimesta on syytä tukea myös muiden hankkeiden kautta. Valiokunta viittaa tässä yhteydessä erityisesti hallitusohjelman kirjaukseen siitä, että hallitus selvittää sotilaskäyttöön soveltuvien varusteiden, tarvikkeiden ja aseiden verovähennysoikeuden luomista siltä osin kuin ne soveltuvat kriisiajan käyttöön ja ovat yhteensopivia Puolustusvoimien tai MPK:n järjestämän maanpuolustuskoulutuksen vaatimusten kanssa.

(19) Valiokunta pitää tärkeänä, että myös naisten mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustukseen kehitetään, jotta kaikille kansalaisille voidaan tarjota riittävän kattavat valmiudet kriisitilanteissa ja poikkeusoloissa toimimiseen. Ne naiset, jotka eivät ole asevelvollisuutta suorittaneet, voivat käytännössä osallistua vain MPK:n järjestämään varautumis- ja turvallisuuskoulutukseen. VARTU-toimintaan ei voi saada valtioneuvostoa.

(20) Valiokunta pitää tärkeänä, että vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lainsäädännön kokonaistarkastelun yhteydessä puolustusministeriö selvittää, millä edellytyksillä varautumis- ja turvallisuuskoulutus voisi saada valtioneuvostoa. Naisten roolia poikkeusoloissa selkeyttäisi valiokunnan mielestä myös turvallisuusrekisterin perustaminen. Valiokunta toteaa, että asiasta on olemassa myös hallitusohjelmakirjaus: ”Parannetaan maanpuolustuksen kanssa yhteistyössä toimivien kolmannen sektorin yhdistysten ja järjestöjen koordinaatiota ja luodaan mahdollisuus heidän kouluttamiensa henkilöiden rekisteröintiin näiden tavoittamiseksi tarvittaessa.”

(21) Kriisinhallintaveteraanien tuen osalta valiokunta toteaa, että se on käsitellyt asiaa hallituksen vuosikertomuksesta antamassaan lausunnossa (PuVL 7/2025 vp, kpl 12–15). Kriisinhallintaveteraanien digitaalisen palvelukeskuksen perustamiseen on syksyllä 2025 osoitettu 125 000 euroa. Tämä rahoitus on tarkoitettu siirtää sosiaali- ja terveysministeriön momentilta puolustusministeriön käyttöön. Kriisinhallintaveteraanien terapiapalveluiden ja hoitopolkujen kehittämiseen on osoitettu niin ikään 125 000 euroa. Sosiaali- ja terveysministeriö hoitaa kriisiterapiaan liittyvää prosessia yhdessä HUS-yhtymän ja Puolustusvoimien

Valiokunnan lausunto PuVL 11/2025 vp

lääkintähuollon kanssa. Valiokunta pitää näitä toimia hyvinä ja tarpeellisina. Erityisesti puolustusministeriön uusi rooli digitaalisen palvelukeskuksen perustamisessa on tärkeä uusi avaus, joka mahdollistaa kriisinhallintaveteraanien paremman tukemisen jatkossa.

Varusmieskoulutuksen kehittäminen

(22) Valiokunta toteaa, että varusmiesten terveydenhuollon järjestämisessä eri varuskunnissa on merkittäviä puutteita. Varuskuntien terveysasemat selviytyvät tehtävistään normaalitilanteissa kohtuullisesti, mutta etenkin pandemiatilanteissa henkilöstöressurssipuutteet käyvät ilmi tavalla, joka johtaa kohtuuttomiin seurauksiin varusmiespalvelusta suorittavien henkilöiden osalta. Pahimmillaan varusmiespalvelus voidaan joutua keskeyttämään terveyssyistä. Asevelvollisuuttaan suorittavien varusmiesten terveydestä on kaikissa oloissa huolehdittava asianmukaisesti.

(23) Valiokunta haluaa nostaa esiin myös joidenkin kasarmien sisäilmaongelmat, jotka yhä ovat vakava haitta. Puolustusvaliokunta edellyttää, että tilojen peruskorjaukset on toteutettava välittömästi tai varusmiehille on etsittävä väistötilat. Puolustushallinnon tulee pitää valiokunta säännönmukaisesti informoituna siitä, miten kasarmien korjaushankkeet etenevät.

(24) Puolustuselonteossa 2024 todetaan asevelvollisten taloudellisten etuuksien kehittämisestä vain, että etuuksien kehittämistä jatketaan. Valiokunta katsoo, että etenkin varusmiesten päivärahoja tulisi merkittävästi nostaa nykyisestä. Varusmiesten päivärahoja maksetaan nykyään vuosittain noin 50 miljoonan euron edestä. Myös reserviläispäivärahojen tasokorotusta on syytä tarkastella.

Puolustusvoimien henkilöstötilanne

(25) Suomen uskottavan puolustuskyvyn toinen keskeinen pilari on riittävän materiaalisen valmiuden lisäksi osaava ja Puolustusvoimien laajenevaan tehtäväkenttään nähden oikein mitoitettu henkilöstövahvuus. Puolustusvoimien henkilöstöjärjestelmän kehittämisen tavoitteet on määritelty Puolustusvoimien henkilöstöstrategiassa ja Valtioneuvoston puolustuselonteossa (VNS 9/2024 vp).

(26) Puolustusvoimien henkilöstömäärä on laskenut 2000-luvulla noin 25 prosentilla. Viimeisin tuntuva leikkaus henkilöstömäärään tehtiin puolustusvoimauudistuksen yhteydessä 2012–2015, kun Puolustusvoimien henkilöstömäärää vähennettiin yli 2 000 hengellä. Valiokunta toteaa, että puolustusvoimauudistuksen jälkeinen ajanjakso on konkreettisesti osoittanut, että Puolustusvoimien henkilöstömitoitus ei vastaa Puolustusvoimien laajenevaa tehtäväkenttää.

(27) Puolustusvoimien normaaliolojen henkilöstö koostuu nykyään noin 13 000 palkatusta työntekijästä, joista siviileitä on noin 4 500. Vuoden 2021 valtioneuvoston puolustuselonteon (VNPS 2021) linjausten mukaisesti henkilöstöä päätettiin lisätä 500 henkilötyövuodella valmiuteen, koulutukseen ja uusien suorituskykyjen käyttöönottoon liittyviin tehtäviin. Lisäys toteutetaan nopeutetusti vuosina 2023–2026. Samalla nostettiin sopimussotilaiden määrä pysyvästi 500 henkilötyövuoteen vuodesta 2024 alkaen.

Valiokunnan lausunto PuVL 11/2025 vp

(28) Valiokunta toteaa, että sopimussotilasjärjestelmä toimii hyvänä rekrytointipolkuna ammattisotilaan tehtävään. Valiokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että sopimussotilailla, jotka voivat palvella 1–2 vuotta, ei ole sitä osaamista ja niitä oikeuksia, joita on ammattisotilailla. Valiokunta huomauttaa, että Suomen Nato-jäsenyys voi lisäksi johtaa tarpeeseen luoda kokonaan uusi sopimussotilasjärjestelmä, jossa sopimussotilaita voidaan lähettää Nato-tehtäviin.

(29) Puolustuselonteossa 2024 linjataan, että palkattua henkilöstöä on lisättävä 1 500 henkilötyövuodella kuluvan ja seuraavan vaalikauden aikana. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Puolustusvoimat pystyy nykyisellään rekrytoimaan noin 250 henkilöä vuosittain. Suomen turvallisuusympäristö huomioiden vuosittaisen rekrytointitavoitteen tulee olla suurempi. Puolustushallinnon tulee tarkastella eri mahdollisuuksia sotilasoppilaitosten koulutuskapasiteetin pikaiseen nostoon. Puolustusvaliokunta katsoo, että Puolustusvoimien tulee tavoitella tämän vaalikauden aikana henkilöstömäärän lisäämistä vielä 100 hengellä tavoitetasoon nähden.

(30) Valiokunta on aiemmissa kannanotoissaan kantanut huolta Puolustusvoimien henkilöstön jaksamisesta. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan henkilöstön jaksaminen turvataan ensisijaisesti riittävällä henkilöstömäärällä, jota johdetaan työkykyä edistäen, hallitsemalla työkuormaa sekä huolehtimalla palautumisesta. Valiokunta korostaa puolustuselonteon linjausta siitä, että henkilöstön käytön periaatteita ja palvelussuhteen ehtojen ajantasaisuutta tarkastellaan jatkuvasti yhteistyössä puolustusministeriön ja henkilöstöjärjestöjen kanssa. Epäselvät ja toisistaan merkittävästi poikkeavat palvelussuhteen ehdot eivät ole tarkoituksenmukaisia. Palvelussuhteen ehtojen tarkastelussa luonteva viiteryhmä on tarkastella muiden Pohjoismaiden käytäntöjä ja korvaustasoja. Valiokunta edellyttää, että se pidetään tietoisena siitä, miten nämä neuvottelut puolustushallinnossa etenevät.

Puolustusteollinen tuotanto Suomessa

(31) Suomen uskottava puolustuskyky rakentuu merkittävältä osin myös sen varaan, että Suomessa on kykyä ja osaamista huoltaa ja ylläpitää kriittisiksi arvioituja asejärjestelmiä sekä tuottaa puolustusmateriaalia Puolustusvoimien ja Ukrainan tarpeisiin. Ukrainan sota on konkreettisesti osoittanut, että kriisitilanteessa ulkomaisia hankintoja ei ole mahdollista tehdä nopeasti, jos ollenkaan. Tämä korostaa tarvetta vahvaan kotimaiseen puolustusmateriaalituotantoon ja kattavaan sotilaalliseen huoltovarmuuteen.

(32) Suomen Nato-jäsenyys vahvistaa sotilaallista huoltovarmuutta ja lisää myös kotimaisen puolustusteollisuuden vientimahdollisuuksia. Nato-jäsenyyden myötä Suomi pystyy paremmin vaikuttamaan liittokunnan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä standardointityöhön. Tätä kautta suomalainen osaaminen ja teknologia saadaan edistämään liittokunnan suorituskykyjen kehittämistä ja samalla voidaan edistää suomalaisen teollisuuden vientivetoista kasvua. Valiokunta näkee tärkeänä, että puolustushallinnon prosessit ja toiminnan resursointi mahdollistavat Suomen kantojen kansallisen valmistelun yhteistyössä kotimaisen teollisuuden ja tutkimusyhteisön kanssa.

(33) Valtioneuvoston periaatepäätös (2016) Suomen puolustuksen teollisen ja teknologisen perustan turvaamisesta määrittelee kansallisen turvallisuuden kannalta kriittiset suorituskyvyt ja niitä tukevat teknologiat. Valtioneuvoston huoltovarmuuspäätöksen (2018) mukaisesti kriittisten

Valiokunnan lausunto PuVL 11/2025 vp

alueiden hankinnat tulisi suunnata kotimaahan. Valiokunta toteaa, että huoltovarmuuteen liittyvät vaatimukset eivät saa johtaa kansallisuuteen perustuvaan syrjintään, mutta tarjoajille voidaan asettaa objektiivisia ja suoritusperusteisia varautumiseen ja poikkeusoloihin liittyviä vaatimuksia. Tätä kautta on mahdollisuus kohdentaa Puolustusvoimien hankintoja kotimaahan nykyistä enemmän. Hankittaessa suorituskykyä ulkomailta Puolustusvoimien on taas huomioitava suomalaisen teollisuuden osallistumismahdollisuudet hankkeiden toteutuksessa.

(34) Valiokunta toteaa, että Suomessa ei ole mahdollista ylläpitää elinvoimaista kotimaista puolustusteollisuutta ilman vientinäkymiä. Kotimaisen teollisuuden kannalta on ratkaisevan tärkeää, että Puolustusvoimat suhtautuu myönteisesti suomalaisen teknologian kehittämiseen ja innovaatioihin. Lisäksi Puolustusvoimien tulee tarjota kotimaisille yrityksille referenssejä, jotka tukevat tuotteiden vientimahdollisuuksia. Vientimahdollisuuksien osalta tulee pyrkiä mahdollisimman yhdenmukaiseen ja johdonmukaiseen vientilupapolitiikkaan muiden EU-maiden kanssa, sillä kaikkia unionimaita sitovat samat vientisäännökset. Suomi ei saa vientilupapolitiikallaan asettaa suomalaista puolustusteollisuutta eriarvoiseen asemaan kilpailijoihinsa nähden. Hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus toimii puolustusteollisuuden toimintaedellytysten parantamiseksi ja kapasiteetin kasvattamiseksi. Näille linjauksille hallitus hakee tukea laajan parlamentaarisen yhteistyön kautta.

(35) Valiokunta toteaa, että Ukrainan sodan myötä on entistä selvemmin ymmärretty puolustusteollisuuden keskeinen merkitys kokonaisturvallisuuden osana sekä Suomessa että Euroopassa. Suomalainen puolustus-, ilmaisu-, avaruus- ja turvallisuusteollisuus on osa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta tuottaen ratkaisuja ja palveluita turvallisuus- ja puolustusviranomaisille. Kotimainen tuotanto, palvelutoiminta ja osaaminen ovat keskeisessä roolissa Suomen puolustusjärjestelmän kokonaisuudessa sekä kriittisen infrastruktuurin suojelemisessa.

(36) On ratkaisevan tärkeää, että Suomen puolustusteollisuus pääsee osallistumaan hankkeisiin, joilla valtioiden välistä puolustusyhteistyötä konkreettisesti toteutetaan. Saadun selvityksen mukaan Suomessa toimiva puolustus-, ilmaisu-, avaruus- ja turvallisuusteollisuus pyrkii yhä vahvemmin verkottumaan kansainvälisesti sekä kasvattamaan vientiään. EU:n tutkimus- ja kehitysohjelmat, esimerkiksi EDF (European Defence Fund), sekä Nato-aloitteet kuten DIANA (Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic) ja NIF (NATO Innovation Fund) edellyttävät valtionhallinnon tukea yrityskentälle.

(37) G-to-G-vientimalli (government-to-government) on noussut yhä keskeisemmäksi välineeksi suomalaiselle puolustusteollisuudelle vientikauppojen toteuttamisessa ja kilpailukykyyn parantamisessa. Tässä mallissa puolustusmateriaaleja ei myydä suoraan yritykseltä ulkomaiselle asiakkaalle, vaan Suomen valtio toimii aktiivisena osapuolena ja virallisena sopimuskumppanina kohdemaan hallituksen kanssa. Tämä tuo mukaan poliittisen tuen, viranomaisvastuun sekä strategisen yhteistyön elementin, joka voi olla ratkaiseva tekijä etenkin isojen tai poliittisesti sensitiivisten hankkeiden kohdalla.

Valiokunnan lausunto PuVL 11/2025 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Puolustusvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 23.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Autto kok
jäsen Otto Andersson r
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Timo Heinonen kok (osittain)
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Tomi Immonen ps
jäsen Jani Kokko sd
jäsen Jarno Linnell kok
jäsen Juha Mäenpää ps
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Paula Werning sd
varajäsen Tuomas Kettunen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola